
Vynakládá náš stát dostatek financí na vědu?

Vynakládá náš stát dostatek financí na vědu?

V odpovědi na otázku, zda náš stát vynakládá dostatek financí na vědu, je třeba rozlišovat základní výzkum od výzkumu průmyslového, který se skrývá za slovy „vývoj a inovace“. V posledních letech jsme svědky stále většího přesunu financí na inovace. Příkladem může být vývoj ve dvou hlavních grantových agenturách, Technologické agentuře ČR (TAČR) a Grantové agentuře ČR (GAČR). Finance na GAČR prakticky stagnují a to má za následek rekordně nízkou úspěšnost při podávání projektů. Získat projekt GAČR se tak i pro nejlepší výzkumné týmy začíná podobat sázce do loterie. To vede k hlubokému rozčarování zejména u mladších vědeckých pracovníků, kteří se oprávněně ptají, nakolik jsou špatně nastaveny podmínky financování projektů a nakolik je tato situace dána podfinancováním základního výzkumu ze strany státu. Naproti tomu finance TAČR strmě stoupají, a to i přesto, že za termíny aplikovaný výzkum a inovace se často skrývají nesmyslné projekty průmyslového vývoje a *de facto* sponzorování soukromých firem. Příkladem může být nově spuštěný program GAMA, který je nastaven tak, aby většina financí musela jít do podnikatelského sektoru.

Cílem základního výzkumu v humanitních, přírodovědných i lékařských oborech není okamžitý finanční zisk, nýbrž rozšíření vědění. Historie učí, že hlubší poznání jeví dříve nebo později vede k zlepšování podmínek lidstva (včetně ekonomických, ale zdaleka nejen). Stojí za to připomenout tu pasáž slibu, který skládají magisterští absolventi Univerzity Karlovy a kde se v latinském jazyce zdůrazňuje, že smyslem jejich snažení nemá být zisk, ale hledání a šíření pravdy, neboť ta je „světlem lidstva“. Hluboké nepochopení významu a smyslu základního výzkumu vyplývá i z nedávných prohlášení premiéra v demisi. Jeho osočení AV ČR, že vydělává málo peněz, je nesmyslné a vyvolává u mnoha vědců i akademických pracovníků jen shovívavý úsměv. Méně úsměvné je ale tvrzení, že vědci mrhají penězi. Poněkud černým humorem by mohlo být, pokud by tím snad pan premier Rusnok měl na mysli působení svého ministra školství jako ředitele vysokoškolského ústavu, který musel být zrušen. Nebo má tyto příklady z řad několika dlouholetých funkcionářů průmyslové lobby? Je velmi nespravedlivé paušálně odsoudit vědce v základním výzkumu, neboť ti v mnoha případech úspěšně drží krok s vyspělými evropskými státy i za velmi nepříznivých finančních podmínek.

Peněz na základní výzkum je nedostatek a přitom by to měl být především stát, který tento typ výzkumu financuje. Necht' je více peněz i na aplikovaný výzkum a inovace, ale měla by je hradiť především podnikatelská sféra, která má z výsledků bezprostřední zisk. Necht' tedy průmyslový výzkum „neujídá malý krajíc“, který stát poskytuje základnímu výzkumu. Podpora základního výzkumu patří k funkcím moderního státu, a nemá být vytlačována jinou funkcí (která je také legitimní), totiž podporou invence v průmyslu.